

**T.C. İSTANBUL TİCARET
ÜNİVERSİTESİ**

**DIŞ TİCARET ENSTİTÜSÜ
WORKING PAPER SERIES**

Tartışma Metinleri

WPS NO/ 135 / 2018-01

ULUSLARARASI SİSTEMDE İSTİKRAR, KUTUPLULUK VE İTTİFAKLAR

Semih TINAS*

---

* semihtinas@gmail.com, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler
Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi

Özet

Bu çalışma uluslararası sistemin istikrar ve istikrarsızlığına sebep olan etkenleri incelemektedir. Uluslararası sistemin istikrarı büyük bir savaşın olmama durumu ifade etmektedir. Bundan dolayı, sistemde meydana gelen büyük savaşların, muhtemel sebepleriyle ilgili ortaya konan çalışmalar incelenmiştir.

Büyük savaşların meydana geldiği sistemdeki güç dağılımının anlaşılması ve mevcut koşullarda meydana gelecek ittifak davranışları, savaşların sebeplerini anlamak adına başvurulması gereken temel konulardır. Büyük savaşların gerçekleştiği sistemi anlama ve anlamlandırma çabası olarak mevcut literatür incelenmiş ve uluslararası sistemin istikrar üzerindeki etkisi değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: (Savaş, Uluslararası İstikrar, İttifaklar, Kutupluluk, Güç Dağılımı)

Abstract

This study examines the factors that lead to stability and instability of the international system. The stability of the international system means the absence of a great war. Consequently, the studies on the possible causes of the major battles in the system have been examined.

The understanding of the distribution of power in the system of the great wars and the behavior of the alliances that will take place in the current conditions are the basic issues to be understood in order to understand the causes of wars. The current literature has been examined as an effort to understand and interpret the system of big wars, and attempts have been made to assess the impact of the international system on stability.

Keywords: (War, International Stability, Alliances, Polarity, Distribution of Power)

Giriş

Uluslararası ilişkiler disiplini uluslararası sistemin yapısını ve bu sistem içerisinde bulunan aktörlerin birbirleri ile olan etkileşimlerini inceleyen bir bilim dalıdır. Uluslararası İlişkilerin temel aktörü olarak kabul edilen devletlerin birbirleri ile olan ilişki biçimlerini incelemek, aktörlerin anlaşmazlık durumlarında hangi çözüm yollarına başvurduklarını, bu çözüm arayışlarının hangi şartlar altında ne şekilde gerçekleştiğini ve kurulan ilişki biçiminin sonuçlarının ne olacağı konusunda bir cevap arayışı gerektirmektedir.

Tartışmaların doğru bir zemine oturtulması açısından, üzerine çalışılan sistemin yapısının bilinmesi gerekmektedir. Uluslararası sistemin yapısı hakkında elde edilecek bilgi bu sistemin nasıl oluştuğunu ve devlet davranışları üzerindeki muhtemel etkilerini anlama noktasında önemiyet arz etmektedir. Bu anlamlandırma çabasının özünde uluslararası ilişkiler sisteminin istikrar ve istikrarsızlığını etkileyen sebeplerini anlamaya karşı olan istek yatmaktadır.

En basit tabirle, istikrar durumu büyük savaşların yokluğu ile tanımlandığına göre mikro değil makro düzeyde analizler yapmak gerekmektedir. Devletlerarasında meydana gelen küçük çaplı çatışmalar ve devlet içi meydana gelen çatışmaların sistemin yapısında büyük bir değişiklik meydana getiremeyeceği düşüncesinden hareketle, süreç içerisinde ikiden fazla aktörün rol aldığı olgular ele alınmaktadır.

Üzerinde çalışılan olgu büyük savaşlar olduğu için, bu dönemlerde istisnasız varlığı gözlemlenen ittifak oluşumlarına değinmemek, istikrar konusunu eksik değerlendirmeye sebep olacaktır. Bu noktada uluslararası ilişkilerde ittifak oluşumları ve ittifakların istikrar üzerindeki etkilerinin incelenmesi gerekli görülmektedir.

Bu sebeple birinci bölümde istikrarsızlık durumu olarak görülen savaş olgusunun tanımı ve uluslararası ilişkiler sistemindeki yeri ortaya konacak, ikinci bölümde uluslararası ilişkiler sistemin güç dağılımı ile şekillenen yapısının istikrar üzerindeki etkileri incelenecek, üçüncü bölümde, ittifakların oluşumları ve muhtemel sonuçları ile ilgili tartışmalar ele alınıp, sonuç bölümünde literatürün ortaya koyduğu bilgiler ışığında değerlendirme yapılmaya çalışılacaktır.

1. Uluslararası İlişkilerde Savaş ve İstikrar

Savaş insanlık tarihi boyunca var olagelmiş bir olgudur. Thomas Hobbes'a göre savaş etkileri devam etmese dahi sürekli var olan bir ilişki durumudur (Hobbes, 1998). En bilinen savaş tarihçilerinden Karl Von Clausewitz ise savaşı bir politika biçimi olarak tanımlamaktadır. Clausewitz'e göre savaşlar devletlerin birbirleri ile olan ilişki biçiminin bir çeşididir. (Clausewitz, 1989)

Savaşın sebepleri üzerinde yapılan araştırmalar birçok disiplinin odak noktası olmuş, savaşların altında yatan nedenler konusunda bir cevap bulunmaya çalışılmıştır. Devletlerarası ilişkileri inceleyen bir bilim dalı olması sebebiyle de uluslararası ilişkiler disiplini içerisinde savaş olgusu, araştırmaların merkezi konumunda durmaktadır.

Uluslararası ilişkiler disiplininin ilk yazılı kaynağı olarak kabul edilen Thucydides'in "The History of the Peloponnesian War" isimli eseri, Atina ile Sparta arasında meydana gelen bir güç mücadelesinin ve yaklaşık 30 yıl süren savaşın altında yatan muhtemel sebepleri inceleyen bir çalışmadır. (Thucydides, 1972)

Uluslararası ilişkiler disiplini içerisinde savaş olgusu üzerine en çok yoğunlaşan Realist paradigmaya göre, savaşların nedenleri sistemdeki güç dağılımı ile yakın bir ilişki içerisinde durmaktadır. Şüphesiz ki aktörlerin uluslararası sistem içerisinde güç kapasitelerine göre dağılımları, güçlerinin eşitliği ya da eşitsizliği, savaş ihtimali üzerinde bir etkiye sahiptir. Durum böyle olunca hangi sistem koşulunun savaş ihtimalini arttırdığı ya da azalttığı tartışmaları savaşın sebepleri üzerinde yapılan tartışmaların zeminini oluşturmuştur.

2. Uluslararası Sistemin Yapısı ve Kutupluluk

Uluslararası ilişkiler disiplini içerisinde savaş olgusu üzerine yoğunlaşan literatürün büyük bir çoğunluğu Realist paradigma içerisinde gelişme imkanı bulması, Realizmin uluslararası sistem ile ilgili yaptığı varsayımlara dayanmaktadır. Sistemin anarşik olarak kabul edilmesinden dolayı güç ve gücün dağılımı ön plana çıkmaktadır. Sistemdeki güç dağılımının belirleyiciliğine bu denli merkezi bir önem atfedilmesi, güç dağılımı ile belirlenen kutupluluğu merkeze almayı gerektirmektedir. Kutupluluk, uluslararası sistemdeki güç

dağılımı ile ortaya çıkan düzendir. Güç dağılımı ile belirlenen düzende, üç tip kutupluluk olasılığından bahsetmek mümkündür.

Tek kutuplu yapı, bir devletin kültürel, ekonomik ve askeri nüfuzunun diğer aktörler karşısındaki üstünlük durumunu ifade eder. Tek kutuplu yapıda, sistemde var olan güç dağılımında bir devletin lehine eşitsizliğin söz konusu olduğu bir durumdur. Çift kutuplu yapı, güç dağılımının iki devlet lehine eşitsiz olduğu durumu ifade ederken, çok kutuplu yapılar ikiden fazla devletin güç dağılımındaki avantajlı konumlarının bulunduğu sistemi ifade etmektedir.

Realist teorisyenlerin ortaya koyduğu iddialar mevcut uluslararası sistemde var olan büyük güçlerin sayısının sistemin istikrarı ve istikrarsızlığı üzerine öne sürdükleri tartışmalar ile şekillenmektedir. (Waltz, 1979; Deutsch ve Singer, 1964; Wohlforth, 1999) Klasik realizme göre uluslararası sistemde en belirleyici faktör güçtür. Sistemin istikrarı ise gücü elinde bulunduran statükocu devlet ile gücünü arttırmak isteyen revizyonist devletin mücadelesine bağlıdır. “Klasik güç dengesi” yaklaşımında denge revizyonist devlet lehine bozuluyorsa istikrarsızlık olacak, statüko korunuyorsa da bir istikrar durumu olacaktır. (Morgenthau, 1993)

Aynı paradigma içerisinde güç dengesinin istikrar üzerindeki belirleyiciliğini savunan neo-realizm ise, sistemin anarşik yapısının dengeleme mantığının asıl kaynağı olduğunu savunmaktadır. Anarşik yapıdan dolayı birbirlerine güvenmeyen devletler gücü dengeleme yoluna giderler ve istikrar bu dengenin kurulması ile sağlanır. Denge bozulduğunda istikrar bozulsa da, savaş sonrası sistem dinamikleri yeni bir dengenin kurulmasını sağlayacaktır. Neorealizmin en önemli temsilcisi olan Kenneth Waltz, çok kutuplu bir sistemde belirsizlik hakim olacağını, çift kutuplu sistemde ise mevcut büyük güç sayısının az olması ve büyük güçlerin dengeleme için diğer devletlere ihtiyaç duymamasından dolayı, çift kutuplu sistemi daha istikrarlı görmektedir. (Waltz, 1979)

Çok kutuplu bir sistemin istikrarlı olduğunu savunan diğer görüş ise, sistemdeki belirsizliği devletlerin hareket kabiliyetlerini arttıran bir faktör olarak görmekte ve savaş ihtimalinin düşük seviyede olacağını öne sürmektedir(Deutsch ve Singer, 1964). Bu yaklaşıma göre büyük güçlerin sayısının fazla olduğu çok kutuplu yapı sistemdeki diğer aktörlere bir esneklik kazandırarak, gergin iki kutuplu sisteme oranla daha istikrarlı olacaktır. Görüleceği üzere,

Waltz belirsizliğin istikrara olumsuz etki yapacağını ileri sürerken, Deutsch ve Singer bu belirsizliğin istikrar üreteceğini ileri sürmektedir. (Hobf, 1991)

Waltz'un bu yaklaşımının öngörüsü soğuk savaş sonrası ortaya çıkan tek kutuplu sistemin çok fazla ayakta kalamayacağı, tek bir süper gücün hakim olduğu bir sistemde diğer devletlerin, süper gücü dengeleme yoluna gideceği üzerinedir. (Waltz, 1993) Fakat Waltz'un iddiasının aksine uzunca bir süredir Amerika'nın hakim olduğu tek kutuplu sistem devam etmektedir ve bu sistemde uzun yıllardır büyük çapta bir savaş meydana gelmemiş olması istikrarın sağlandığının bir göstergesidir.

Bu noktada Waltz'un güvenliğe dayalı güç dengesi yaklaşımına gelen eleştiriler, devletler her durumda yükselen gücü dengelemeyeceği/dengeleyemeyeceği (balance) için, böyle bir durumda güçlünün peşine takılacağı(bandwagon) yönündedir. Kazanma içgüdüğü ile hareket eden aktörler için, güçlünün peşine takılıp kardan pay elde etmek makul bir davranıştır. (Walt, 1985)

Waltz'un tek kutuplu yapıda istikrarı açıklayamaması karşısında Wohlforth, hegemonik istikrar teorisi perspektifinden konuya açıklık getirmeye çalışmıştır. (Wohlforth, 1999) Bu yaklaşıma göre devletler büyük gücü dengeleme yoluna gitmezler, gidemezler. Sistemde bulunan tek büyük gücün karşısına çıkmak hem tehlikeli, hem de maliyetli bir davranıştır. Bu nedenle diğer devletler büyük gücün peşine takılırlar. Uluslararası sistemde devletlerin yapabileceği sadece dengelemek yerine peşine takılma daha makul bir davranıştır. (Wohlforth, 1999) Bu yaklaşıma göre istikrarsızlık, yükselen bir gücün süper gücü yakalaması ile olacaktır. Gücün el değiştirme ihtimali artınca, savaş olma ihtimalinin de artacağı ileri sürülmektedir. (Chan, 2004)

Bu yaklaşımların genel eğilimi, devletlerin dengeleme ya da peşine takılma yapacağıdır. Fakat, dengeleme bir uçta, peşine takılma diğer uçta duran zıt eylemlerse, arada var olan başka seçeneklerde mevcuttur. Bu nedenle devletler, mümkün olana göre hareket ederler. Sistemin yapısal faktörleri devletleri tek bir davranışa zorlamaz sistemin yapısı bir "mümkünlük" ortaya koyar ve devletler mümkün olan en kazançlı yolu seçerler. (Yalçın, 2015)

Sistemin istikrar ve istikrarsızlığını sistemin güç dağılımı ile oluşan yapıdan ziyade sistemde var olan saldırı ve savunma avantajı algısı üzerine ortaya koyan saldırı-savunma dengesi (offense-defence balance) yaklaşımına göreyse devletler saldırının avantajlı olduğunu düşündüğü durumlarda saldırgan politikalar izleyecek, savunmanın avantajlı olduğu durumlarda ise savunma aksiyonu yapacaklardır. Sistemin saldırı ve savunma yönünde avantajlı oluşunda, teknolojik gelişmelerin etkisi üzerinde duran yaklaşım mevcut askeri teknolojilerin saldırı-savunma dengesi üzerindeki etkilerini incelenmektedir. (Shimshoni, 1990-1991; Evera, 1998)

Özellikle I. Dünya Savaşı'nın çıkış sebebi olarak gösterilen saldırı eğilimi (cult of offensive) yaklaşımı, dönemin askeri teknolojilerinin defansif avantaja sahip olmasına rağmen, ofansif stratejik planların savaşın patlak vermesinde oynadığı rol üzerinde durmakta, ofansif eğilimlerin istikrar ve ittifak davranışları üzerindeki etkisini incelemektedir. Bu noktada saldırı ve savunma dengesi sadece askeri teknoloji ve sistem koşullarıyla değil, aktörlerin stratejik planlarıyla da etkilenen bir denge anlayışı ortaya koymaktadır. (Evera, 1984; Sagan, 1986)

Ted Hopf, uluslararası ilişkilerde istikrarı açıklamakta kutupluluk literatürüne oranla saldırı-savunma dengesi yaklaşımının daha başarılı olduğunu öne sürmektedir. Ted Hopf'a göre Soğuk Savaş dönemi yaşanan istikrar sistemin çift kutuplu yapısından değil nükleer silahların caydırıcı yönde yaptığı etkisinden kaynaklanmaktaydı. (Hobf, 1991)

Bu yaklaşımlara alternatif olarak, uluslararası sistemde istikrar ve istikrarsızlığı oluşturan sebepleri açıklamak adına geçtiğimiz 50 yıl içerisinde savaşların şiddeti, yoğunluğu, büyüklüğü ile ilgili istatistiksel verilerin toplandığı ve çeşitli analizler yapıldığı görülmektedir. Bu istatistikler ışığında savaşların artış ve azalış trendleri incelenmektedir. Melvin Small ve David Singer tarafından, 1965 yılında başlatılan Savaş Korelasyonları Projesi (Correlation of War Project-COW) kapsamında elde edilen bu veriler, bazı teorisyenler tarafından kullanılarak, savaşların olası sebepleri hakkında bir takım çalışmalar ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmalar sistemdeki kutupların sayısına bağlı olarak istikrarı ele alan teorilerin bu alanda ortaya tatmin edici düzeyde ampirik bulguları koyamaması ve ortaya konan hipotezlerin test

edilmemesi üzerinden eleştiri yapmaktadırlar. İstikrarın açıklanması için aktörlerin güç dağılımına bağlı olarak belirlenen kutupluluğun tek başına yeterli olmadığını ileri süren Bueno de Mesquita, sistemlerin istikrar üzerindeki etkilerini, bloklar arasında oluşan gerginlik düzeyi ile ölçmektedir. Bu noktada sistemde var olan gerginliği ölçmek için formül kullanan Mesquita, gerginliğin arttığı durumlarda savaş ihtimalin arttığını öne sürmektedir (Mesquita, 1978). Benzer bir eleştiride Edward D. Mansfield tarafından ortaya konularak, istatistiki veriler ışığında, sistemdeki yoğunlaşma düzeyi ölçülmekte ve yoğunlaşmanın istikrar üzerindeki etkileri ele alınmaktadır.(Mansfield, 1993) Kutupluluğun nicel faktörlerinin konuyu açıklamakta yetersiz kaldığını öne süren bu yaklaşımlar, gücün ve güç dağılımının nitel özelliklerine yoğunlaşarak istikrarsızlığı arttıran sebepleri açıklamaya çalışmaktadırlar.

3. İttifaklar ve İstikrar

Sistemdeki istikrar ve istikrarsızlığı açıklamaya çalışan yaklaşımlar güç dağılımı üzerine vurgu yaparak sistem yapısının belirleyiciliği üzerinde durmaktadırlar. İstikrarı bozan olgunun büyük savaşlar olması, istikrarsızlık durumunun içerisinde ikiden fazla aktörün yer aldığı bir süreci ifade etmektedir. Böyle bir süreçte ise ittifak olgusu kaçınılmaz olarak ortaya çıkacaktır. Realist bir anlatıya göre yeryüzünde tek insan varken huzur ve barış vardı. İkinci insanla birlikte savaş, üçüncüsüyle de ittifaklar ortaya çıkmıştır. (Yalçın, 2014)

İttifaklar konusunda ilk çalışmayı yapan George Liska'ya göre; “ ittifaklar ancak birine ya da bir şeye karşıdır ve ancak ondan türemiş bir şey içindir.” ifadelerini kullanmıştır. (Yalçın, 2014) Stephen Walt'a göre; “ittifaklar iki yada daha fazla egemen gücün resmi yada gayri resmi biçimde, tehdit karşısında güvenlik için bir araya gelmesidir.” (Bergsmann, 2001 s. 27)

İttifak oluşumlarıyla ilgili ortaya konan literatürün kökenini klasik güç dengesi teorilerinde görmekteyiz. Klasik güç dengesi yaklaşımının en önemli temsilcisi Hans Morgenthau'ya göre bütün devletler gücün peşinden koşar. Sistemdeki güç dağılımında, gücü elinde tutan statükocu devlete karşı, emperyalist devletin onun gücünden pay istemesi karşısında, statükocu devlet emperyalist devleti dengeleme yoluna gidecektir. Bu da klasik güç dengesini (balance of power) ortaya çıkartacaktır. (Morgenthau, 1993)

Morgenthau'nun ardından klasik güç dengesi, Kenneth Waltz tarafından yeniden yorumlanarak mekanik bir hale getirilmiştir. Waltz; devletlerin gücün peşinden koşması

onların güvenliklerini tehlikeye düşüreceğinden, devletler ancak gücün uygun bir miktarını isterler, onları yönlendiren temel motivasyon güvenlidir. Güvenliğini sağlamanın yolu ise başkalarını engellemek, dengelemektir. Sistemin anarşik yapısı dengeyi kendi üretir demektir. (Waltz, 1979)

Waltz'un yapısalcı güç dengesinin revizyonu ise Stephen Walt tarafından yapılmıştır. Walt'a göre devletler güvenliklerini tehdit olduğunda tehlikede görürler. Bir şeyin tehdit olabilmesi için *güç, coğrafi yakınlık, saldırgan kabiliyetler ve saldırgan niyetler unsurlarının* bir araya gelmesi gerekmektedir. (Walt, 1985 s.8-13) Walt'a göre mevcut tehdit algısı karşısında devletler, tehdidin kaynağıyla ittifak (bandwagon) yapabilirler ya da onu dengelerler (balance). (Walt, 1985 s.15-18)

Balance of power ve Balance of threat'a eleştiri yapan Schweller çıkar dengesi (balance of interest) teorisini ortaya koymuştur. Devletleri aslan, kuzu, çakal ve kurt olarak kategorize eden Schweller sistemin başında bulunan aslanın statüko yanlısı olacağını bundan dolayı da dengeleme yapacağını, diğer aktörlerinse çıkarını sağlamak için peşine takılma eğiliminde olduklarını ileri sürmektedir. Schweller'e göre statükocular daha güçlüyse sistemde istikrar olacak, revizyonistler güçlüyse de sistem değişime uğrayacaktır. (Schweller, 1994 s. 100-106)

İttifakların oluşumları ile ilgili bu yaklaşımlar incelendiğinde, Waltz'un balance of power'ı, Walt'un balance of threat'ı ve Schweller'in balance of interest'inin üçünün de aynı davranışları, farklı sebeplere dayandırarak açıkladıkları görülecektir. (Yalçın, 2007 s.22-23)

Güç dengesi ve türevi olarak nitelendirebileceğimiz bu teorilerin yanı sıra, alternatif teoriler olarak omnibalancing (iç-dış dengeleme); güç dengesi teorilerinin 3. Dünya ülkelerini açıklamakta yetersiz kaldığını iddia ederek bir açıklama getirmeye çalışırken (David, 1991), learning theory (öğrenme teorisi); devletlerin ittifak davranışları etkileyen seçimlerde geçmişten alınan dersler ile hareket edileceğini (Reiter, 1994) soft balancing (yumuşak dengeleme) yaklaşımı ise; tek kutuplu yapıda dengelemenin yumuşak yöntemlerle yapıldığını öne sürerek (Pape, 2005) uluslararası sistemde ittifak oluşumlarını açıklamaya çalışmaktadır.

İttifakların sonucu konusunda Waltz, Morgenthau, Glitz gibi teorisyenler ittifakların saldırganlara karşı caydırıcı olacağını iddia ederken, diğer taraftan Christensen&Snyder,

Siverson & Starr ve Vasquez gibi teorisyenlerde ittifakların savaşı kışkırtacağını ileri sürmektedirler(Leeds, 2003 s.427). Bu yaklaşımlardan hareketle ittifakların istikrara mı yoksa istikrarsızlığa mı katkı yaptığı konusu bazen olmadık bir savaşı tetiklerken (prangalanmak (chain-ganging)), bazende aktörlerin dengeleme işini diğer aktörlerden beklemesi dolayısıyla engellenebilecek bir savaşın çıkmasına sebebiyet vereceği (sorumluluğu başkasına devretmek (buck-passing)). tartışmaları etrafında şekillenmektedir. (Thomas J. Christensen, 1990)

Sonuç

Savaşların oluşumları ile ilgili literatüre baktığımızda, her yaklaşım kendi varsayımları doğrultusunda savaşın muhtemel sebepleri ile ilgili çeşitli iddialar ortaya koymuştur. Bununla birlikte ortaya konulan yaklaşımların ortak bir sonuca vardığını ve ortaya konan sonuçların ampirik bulgular olduğunu söylemek oldukça güçtür. Tüm bu yaklaşımlar değerlendirilerek ortak bir sonuca varmak mümkün gözükme de, uluslararası sistemde meydana gelen savaşların temelinde yatan en önemli sebebin uluslararası sistemin anarşik yapısı olduğunu söylemek yerinde olacaktır.

Anarşi durumundan hareketle her aktörün istediği zaman istediği şekilde davranabileceği varsayımı ortaya çıkmaktadır. Meselenin bu tarafında devletlerin sahip oldukları güçler ve bu güçlerin sistemdeki diğer aktörlere oranla üstünlüğü, diğer aktörlerin özgürlük alanlarının sınırını oluşturmaktadır. Yani bir devlet her şeyi isteyebilir fakat istediği her şeyi elde edebilmesi sistemde var olan diğer aktörler tarafından dengelenmesi/dengelenememesi durumuna bağlıdır. Dolayısıyla uluslararası sistemde güç dağılımı devletlerin özgürce ve diledikleri gibi hareket etme kabiliyetlerini bir denge unsuru ile sınırlandırmaktadır.

Sistemdeki denge büyük güçlerin sistemin istikrarı üzerine yaptıkları etki ile sağlanır. Bu noktadan hareketle tek-kutuplu sistemi ele alırsak, sistemdeki mevcut konumunu muhafaza etmek isteyen büyük güç, istikrarı tehlikeye sokacak bir davranış karşısında duracak ve onu dengeleyecektir. Tek kutuplu sistemin istikrarının özünde büyük gücün sistemde dengeyi oluşturması yatmaktadır.

İki kutuplu bir sistemde ise iki büyük gücün olması, güçleri görece olarak eşit olan aktörlerin arasında çıkacak bir anlaşmazlığın savaşa dönüşme ihtimalini arttırmaktadır. Waltz'un iddiasının aksine Soğuk Savaş Dönemi yaşanan istikrar, gücün eşitliğini, kullanılması halinde bozabilecek nükleer silahlar sayesinde sağlamıştır. Güç dağılımının eşit olduğu bir durumda istediğini elde etmek isteyen aktör kazanma ihtimalinin yüksek olduğunu düşünür buda savaş ihtimalinin artmasına sebep olur.

Çok kutuplu sistemlerin kriz anlarında iki farklı kampa bölünmeleri, iki kutuplu yapıya benzer bir yapı ortaya çıkartmaktadır. İki kutuplu yapıyı ele aldığımızda da birbirlerine zıt biçimde

konumlanmış iki farklı kampın olduğu görülecektir. Her ne kadar çok kutuplu yapıların güç dağılımdaki eşitlik dolayısıyla gergin kamplara sebebiyet vereceği aşikar olsa da, iki kutuplu yapılarında kamplardaki gerginliğin artması sonucu savaş ihtimalinin ortaya çıkması için bir zemin hazırlayacağı söylenebilir.

Bu noktadan hareketle sistem içerisinde sisteme etki edecek güç sayısı ne kadar artarsa, devletlerin çıkarlarının çatışması ve bunun sonucu kamplaşma ihtimalinin artacağını söylemek yerinde olacaktır. Dolayısıyla kutupluluk ile savaş ihtimali arasında doğrusal bir ilişki olduğu söylenebilmektedir.

Kaynakça

- Bergsmann, S. (2001). The Concept of Military Alliance. E. Reiter, & H. Gartner içinde, *Small States and Alliances* (s. 25-37). Heidelberg: Physica-Verlag .
- Chan, S. (2004, Spring). Exploring Puzzles In Power-Transition Theory: Implications For Sino-American Relations. *13*(3).
- Clausewitz, C. V. (1989). *On War*. (M. H. Paret, Çev.) Princeton , New Jersey: Princeton University Press.
- David, S. R. (1991, Jan.). Explaining Third World Alignment. *World Politics*, *43*(2), 233-256.
- Deutsch, K. W., & Singer, J. (1964, Apr.). Multipolar Power System and International Stability. *World Politics*, *16*(3), 390-406.
- Evera, S. V. (1984, Summer). The Cult of the Offensive and the Origins of the First World War. *International Security*, *9*(1), 58-107.
- Evera, S. V. (1998, Spring). Offense, Defense, and Causes of War. *International Security*, *22*(4), 5-43.
- Hobbes, T. a. (1998). *Leviathan*. Oxford: Oxford University Press.
- Hobf, T. (1991, June). The Offense Defense Balance, and War. *The American Political Science Review*, *85*(2), 475-493.
- Leeds, B. A. (2003, July). Do Alliances Deter Aggression? The Influence of Military Alliances on the Initiation of Militarized Interstate Disputes. *American Journal of Political Science*, *47*(3), 427-439.
- Mansfield, E. D. (1993, Mar.). Concentration, Polarity, and the Distribution of Power. *International Studies Quarterly*, *37*(1), 105-128.
- Mesquita, B. B. (1978, Jun.). Systemic Polarization and the Occurrence and Duration of War. *The Journal of Conflict Resolution*, *22*(2), 241-267.
- Morgenthau, H. J. (1993). *Politics among Nations: The Struggle for Power and Peace*. (K. W. Thompson, Dü.) New York: McGraw-Hill Inc.
- Pape, R. A. (2005, Summer). Soft Balancing against the United States. *International Security*, *30*(1), 7-45.
- Reiter, D. (1994, Jul.). Learning, Realism, and Alliances: The Weight of the Shadow of the Past. *World Politics*, *46*(4), 490-526.

- Sagan, S. D. (1986, Autumn). 1914 Revisited: Allies, Offense, and Instability. *International Security*, 11(2), 151-175.
- Schweller, R. L. (1994, Summer). Bandwagoning for Profit: Bringing the Revisionist State Back In. *International Security*, 19(1), 72-107.
- Shimshoni, J. (1990-1991, Winter). Technology, Military Advantage, and World War I: A Case for Military Entrepreneurship. *International Security*, 15(3), 187-215.
- Thomas J. Christensen, J. S. (1990, Spring). Chain Gangs and Passed Bucks: Predicting Alliance Patterns in Multipolarity. *International Organization*, 44(2), 137-168.
- Thucydides, R. W. (1972). *History of the Peloponnesian War*. Harmondsworth: Penguin Books.
- Walt, S. M. (1985, Spring). Alliance Formation and the Balance of World Power. *International Security*, 9(4), 3-43.
- Waltz, K. N. (1979). *Theory of International Politics*. Addison-Wesley Publishing Company.
- Waltz, K. N. (1993, Autumn). The Emerging Structure of International Politics. *International Security*, 18(2), 44-79.
- Wohlforth, W. C. (1999, Summer). The Stability of Unipolar World. *International Security*, 24(1), 5-41.
- Yalçın, H. B. (2007). Alliance Formation under the Unipolar Structure. *Paper presented at the 48th Annual Conference of the International Studies Association*, (s. 1-32). Chicago.
- Yalçın, H. B. (2014). İttifaklar. Ş. Kardaş, & A. Balcı içinde, *Uluslararası İlişkilere Giriş Tarih, Teori, Kavram ve Konular* (s. 266-278). İstanbul: Küre Yayınları.
- Yalçın, H. B. (2015). Uluslararası Sistem ve İstikrar: Kavramsal Bir Değerlendirme. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 10(1), 209-229.